మనసులోని మమత

పొయిలో పుల్లలు ఎగసనద్రోసి, మోకాళ్ళమీద ఆనుకు కూర్చుంది లక్ష్మి. అన్నం అప్పుడే ఉడుకుపడుతోంది. తుకతుకమని సంగీతం వినిపిస్తోంది. చేతిలోని విసనకర్ర జారవిడచి, ఊహాలోకంలో మునిగిపోయింది లక్ష్మి.

ఎక్కడో అందమైన రావిచెట్టు. ఆ చెట్టునీడనే ముచ్చటైన ఉయ్యాల— కొమ్మల మధ్యనుంచి వ్రేళ్ళాడుతో; అందులో మహాలక్ష్మిలా ఊగుతూ తనూ, వంటి నిండా నగలతో, ఇంకా ఇంకా. మరి, దూరాన, చిన్న బాబు— చిరునవ్వుతో...

'లక్ష్మీ! లక్ష్మీ!' — ప్రక్కయింటి పూర్ణమ్మ కేక వేస్తోంది.

స్వప్నజగత్తునుండి ఉలిక్కిపడి, తెలివితెచ్చుకుంది లక్ష్మి. సమయానికి వార్చక అన్నం ముద్దయింది. రోజూ వున్న గోడవేకదా అని విసుక్కుంటూ నిర్లక్ష్యంగా గిన్నె దింపి క్రిందపడేసింది. మండుతున్న పొయ్యివదలి దొడ్లోకి పరుగెత్తింది. ఒక్క అంగలో, ఆత్రంగా గోడదరి జేరింది.

పెరటి గోడదగ్గర పూర్ణమ్మ కనిపెట్టుకు నించున్నది, ఉత్సాహంతో, ఊపిరిసలపకుండా ఎన్నోకబుర్లు చెప్పాలని. ఇది రోజూ, మామూలే! ఏ వంటవేళో, పనివేళో, పూర్ణమ్మకి ఆపుకోలేనన్ని వింత కబుర్లేవో లక్ష్మికిచెప్పవలసిరావడం, పని అంతా మానుకుని లక్ష్మి గోడదగ్గరికి పరుగెత్తి కళ్ళు

తేలేసి, వింటూ నించోడం, చివరకి ఇద్దరూ చీవాట్లు తినడం.

'ఎందుకోయ్!' అని ఆదుర్దాగా అడిగింది లక్ష్మి.

'మంచి కబురు, ఏమిటో తెలుసా?' అన్నది పూర్ణమ్మ

'త్వరగా చెప్పవోయ్! పొయి మండుతోంది... పోవాలి!' అని పరాధీనంగా, బెంగగా అన్నది లక్ష్మి.

'మా బుల్లెమ్మపెళ్ళి ... ఇంక పదిరోజులే!'

'ఎవరికీ ? వసంత కే !'—సంతోషంలో సర్వం మరచి పోయింది లక్ష్మి.

ఉత్సాహంతో వివరాలన్నీ చెప్పడం మొదలెట్టింది పూర్ణమ్మ.

'పెళ్ళికొడుకు ఇంజనీరు చదువుకున్నాడు. పదివేలు కట్నం. బ్యాండు మేళం, సాయంత్రం డాన్సు. చుట్టాలందరికి పట్టుచీరలు, ఇంకా ఇంకా...' ఏవేవో అంతులేకుండా చెప్పుకుపోతున్నది పూర్ణమ్మ.

విస్తుబోయి వింటోంది లక్ష్మి. మనస్సులోనే, మళ్ళా మళ్ళా మననంచేసుకోవడం మొదలెట్టింది: 'పదివేలు కట్నం, పట్టుచీరలు—అమ్మో !'

లక్ష్మి కొత్తగా పనికి వచ్చింది. పాపం పదహారేళ్ళు వచ్చేవరకూ కలో గంజో త్రాగి ప్రపంచాన్నెరక్కుండా తల్లిచాటున పెరిగింది. కరువు రోజుల్లో గతిలేక తల్లి పనికి పంపింది. క్రొత్త యింట్లో పని సరిగా చాతకాకపోయినా, తన మంచితనంవల్ల అందరికీ తల్లో నాలికలా వుండేది... సుబ్బమ్మగారు, యింటి యజమాని రమణయ్యగారు, కూతురు

సరళ, కోడలు ఊర్వశి, చిన్నబాబు, అందరూ, కొద్దో గొప్పో లక్ష్మిమీదే ఆధారపడి వుండేవాళ్ళు. ఐశ్వర్యం, ఆనందం యెరుగని లక్ష్మికి సుబ్బమ్మగారింట్లో అంతా వింతగా వుండేది. ఏదో స్వప్నలోకంలో వున్నట్లు అన్నీ ఆశ్చర్యంతో చూస్తూ, ఉత్సాహంగా తిరుగుతుండేది. అయినా ఆ యింట్లో లక్ష్మితో ఆప్యాయంగామాట్లాడేవాళుమాత్రం అరుదైనారు. అందునించే వూసుపోక తన గోడు చెప్పుకోవడానికి ప్రక్క-ఇంటివారి వంటావిడ పూర్ణమ్మ ఆధారమైంది. తన ఇంటివారి గొప్పలు చెప్పి వూరికే లక్ష్మిని వూరించడం పూర్ణమ్మకు సరదా. పూర్ణమ్మమాటలు వింటూ, కలలుకంటూ, లక్ష్మి రోజులు గడుపుతుంటుంది.

పెరటిగుమ్మంలోకి వచ్చి సుబ్బమ్మగారు కేకేసింది ! 'లక్ష్మీ ! లక్ష్మీ ! !'

సంభాషణ పూర్తిచేయకుండానే పూర్ణమ్మ వెళ్ళిపోయింది. ఉత్సాహంతో లక్ష్మి సుబ్బమ్మగారిదగ్గరకి వచ్చింది.

'అమ్మా ! మరేం... వాళ్ళ వసంతమ్మకు...' అంటోంది. సుబ్బమ్మగారు మాట వినిపించుకోలేదు.

'పొయ్యి మండిపోతుంటే, పెత్తనాలుచేస్తూ కూర్చున్నావా ? ఆ కూరగిన్నెమీద మూత పెట్టలేదేం ?' అని విసురుకుంటూ, లోపలికి వెళ్ళిపోయింది. వంటినిండా నగలు పెట్టుకొని అందెలు, గాజులు గలగలలాడిస్తూ తిరగటం ఆమెకు చాలా సరదా.

పులుసుగిన్నె పొయ్యిమీద పెట్టి, లక్ష్మి మళ్ళీ ఆలోచిస్తూ కూర్చున్నది ! వసంతకి పెళ్ళి... పదివేలు కట్నం..

బ్యాండుమేళం... యెంత బాగుందో! యెప్పుడో తనకీ పెళ్ళవుతుందేమో! ... చిన్నబాబు తనని చేసుకోకూడదూ? ఏమో! అప్పుడెదేదో సినిమాలో, ఆ నాయకుడు ఇంట్లో పని చేస్తూన్న అమ్మాయినేగా ప్రేమించి పెళ్ళిచేసుకున్నాడు... అట్లాగే, ఏమో!

మేడమీదనుంచి ఊర్వశి కేకవేసింది! 'నీ వంటపని కాగానే, ఒక్కసారి పైకి రా...పట్టుచీరలు యెండలో వేయాలి! ...'

త్వరగా పని ముగించుకొని పైకి వెళ్ళింది. తెరచివున్న బీరువాముందు చీరలు కుప్పలుకుప్పలుగా పడివున్నాయి. ఊర్వశి గాజులు సర్దుకుంటోంది. లక్ష్మి చీరల్ని ఒక్కొక్కటి తీసుకువెళ్ళి గాలికి ఆరవేసింది. గుప్పుమంటూ నాఫ్తలీన్ వుండల వాసన మేడంతా వ్యాపించింది.

చీరలు ఆరవేస్తున్నంతసేపూ లక్ష్మి యెంతో తపించింది, వసంతమ్మ పెళ్ళిముచ్చట్లు వూర్వశికి వినిపించాలని. కాని, వూర్వశి వుద్యోగస్థుల పిల్ల. చిన్నప్పటినుంచి అతి నాజూకుగా పెరిగింది. అప్పుడే కలకత్తానుంచి కొత్తగా కాపరానికి వచ్చింది. పని చెప్పటానికి తప్ప, యింక నౌకర్లతో మాట్లాడడం ఆఅమ్మ కెప్పుడూ అలవాటులేదు. లక్ష్మిని నోరు విప్పనీయలేదు.

'చూడు, చీరలన్నీ మడతలు విప్పవద్దు. అలాగే ఆరవేయి. వెళ్ళేటప్పుడు ఈ మాసినగుడ్డల్ని క్రిందకు పట్టుకుపో' అంది. ఆ తరువాత ఆ గదిలో లక్ష్మి వున్నదన్నమాటే మరచిపోయింది.

పన్నెండు గంటలకి అందరూ భోజనానికి కూర్చు న్నారు. లక్ష్మి వడ్డిస్తోంది—తల్లీ, తండ్రీ, కూతురూ, కొడుకూ అందరూ ఒకేసారి మాట్లాడుతున్నారు. ఒక్కటే రణగొణ ధ్వని. రమణయ్యగారు అన్నంకేసి విస్తరికేసి చూడ కుండా పెద్ద గొంతుకతో అంటున్నాడు.

'వెధవది, అవతలి పార్టీవాళ్ళు వుత్తినే హడలిపోయి కేసు విత్ డ్రా చేసుకున్నారు. కాని, లేకపోతే రేపు కోర్టులో నా తడాఖా చూపిద్దును. జడ్జీలంతా దద్దరిల్లిపోవాలిసింది. ఓహ్! మెన్ని పాయింట్సు... ఎంత బాగా ప్రిపేరు చేశాను!'

చిన్నబాబు సంతోషంతో వుప్పొంగిపోతూ చెప్పాడు:

'ఇవ్వాళ మాచ్‌లో గెలిచానా, సెమి ఫైనల్సుకు వస్తాను. సాయంత్రం మూడింటికే మాచస్ మొదలు. నువ్వు వస్తావా సరళా, చూడ్డానికి?...'

సరళ ఈ మాటలు వినిపించుకోలేదు. తలకాయ వంచు కొని భయపడుతో వినపడీ వినపడకుండా గొణిగింది! 'రేపీ మా కాలేజీవాళ్ళంతా పిక్నిక్‌కి వెళ్ళడం. కొంతమంది ఆడ పిల్లలుకూడా వెళ్ళుతున్నారు. నేనుమాత్రం ఎందుకు వెళ్ళ కూడదూ?'—ప్రశ్నార్థకంగా అందరిముఖాలూ చూచింది. కాని ఎవరూ సరళకేసి చూడలేదు.

సుబ్బమ్మగారు విస్తట్లో అన్నీ ఒక్కొక్కటే తడిమి తడిమీ చూసుకుంది. నిరాశతో సణుక్కుంది!

'అన్నం, మళ్ళా ముద్దే అయింది. ఈ కూరలో ఉప్పు చాలదు. ఎన్నిసార్లు చెప్పినా దీనికి—' నిస్పృహతో, చిరా కుతో లక్ష్మికేసి ఉరిమిచూసింది.

లక్ష్మికి ఎవరిమాటలూ వినపడలేదు. ఏదో చెప్పలేని ఆవేగంతో హృదయం దడదడ కొట్టుకుంటోంది. వసంతమ్మ పెళ్ళిసంగతి మెదడులో రొదచేస్తూనే ఉంది. ఒక్కక్షణం సందడి తగ్గితే ఆ శుభవార్త నలుగురికీ చెప్పాలని ఆతృత. 'పదివేలు కట్నం!—పాటకచ్చేరీ! పట్టుచీరలు!' ఈ మాటలు వింటే అందరూ ఎంత ఆశ్చర్యపోతారు! ఒక్క క్షణం నిశ్శబ్దంగా వుంటే—మనస్సు తహ తహ లాడింది. కాని, ఒక్కక్షణమల్లా మాట్లాడకుండా వా రుండగలరా!

సుబ్బమ్మగారు చీదరించుకుంటూ అరిచింది.

'అదేమిటి మొద్దులా నించుంటావ్! అయ్యగారి విస్తట్లో అన్నం అయిపోతే కనపడ్డంలా? ఏంకావాలో చూసి వడ్డించు!'

అయ్యగారికి అన్నంవడ్డిస్తూ, నిరుత్సాహంతో, పెళ్ళి కబుర్లు చెప్పే ఆశ వదలుకొంది లక్ష్మి

* * *

పనిఅంతా ముగించుకొని మండువాలో కొంగు పరుచుకు పడుకుంది. మాగన్నుగా నిద్రపట్టింది, ఏవేవోకలలు—రకరకాల రంగుకాగితాలతో అలంకరించివుంది పెళ్ళి పందిరి! ఎంతమందో, పట్టుచీరలతో, జరీకండువాలతో హడావిడిగా తిరుగుతున్నారు. అనుకోకుండా, మధ్య మంటపంలో తను కూర్చునివుంది. ఎక్కడినుంచో మెల్లిగా మంత్రాలు వినపడుతున్నాయ్. తన తలనిండా పసుపూ అక్షతలు ఒత్తుగా పడివున్నాయి. తన చేతిలో ఎక్కడిదో గులాబీదండ వున్నది. విస్తుబోయి చూస్తున్న తనకి ఎదురుగా చిన్న

బాబు కనిపించాడు చిరునవ్వుతో. సిగ్గుతో భయంతో కం గారుగా దండఎత్తి అతని మెడలో వేయబోయింది. మళ్ళీ చప్పున ఆగిపోయింది. నిద్రలోనే వెనుకనుంచి ఎవరో కేక వేస్తున్నట్లయింది. 'లక్ష్మీ !'

నిద్రకళ్ళతో ప్రక్కకు వత్తిగిల్లింది. కల సడలిపోయింది.

'ఏయ్! లక్ష్మీ !'...మళ్ళీ పిలుపు. చిన్నబాబుగొంతు... కళ్లు నలుపుకుంటూ లేచి నిలుచుంది. ఎదురుగుండా చిన్న బాబు నిల్చుని వున్నాడు....మందహాసంతో. కలలో తనని ఆవరించిన సిగ్గూ, భయమూ కంపమూ ఇంకా వదలలేదు. అతని కేసి ఆదుర్దాగా చూసింది. అతను అన్నాడు: 'చూడు, నేను రెండుగంటలకే బయటకి పోవాలి. నా తెల్లబూట్లు కొం చెం పాలిష్ చేసిపెట్టవ్ !'

లక్ష్మి దీనంగా అతని కళ్ళల్లోకి చూస్తూ అణుమాత్రం ఆప్యాయతకోసం వెదుక్కుంది. అతనికి ఆ ధ్యాసే లేదు.

'చూడు, పాలిష్...హాల్లో అలమారలో వున్నది. త్వరగా కానియ్' అంటూ, తిరిగిచూడకుండా వెళ్ళిపోయాడు.

హృదయంలో కలిగిన వెలితిఏమిటో, ఎందుకో ఆలో చించుకోకుండా, హాల్లో అలమారవైపు నడిచింది లక్ష్మి.

సాయంత్రం దొడ్లో మల్లెపూలన్నీకోసి దండలు కడు తూవుంటే సరళ వచ్చి కూర్చుంది. 'పూలన్నీ చాలా వున్నట్లు న్నాయి ! నేనుకూడా కట్టనా ?' అన్నది. సరదాకి నాలుగు పూలు తీసుకుని వేరేదారానికి కట్టింది.

లక్ష్మి అన్నది: 'ఎందుకమ్మా ! ఇంకా వంటవేళ కాలేదుగా ! ఈ కాసిసిపూలు నేనే కట్టేస్తాలే !'

సరళ మాట్లాడలేదు. ఏదో చెప్పాలని ఉబలాటపడుతూ, మళ్ళీ సందేహపడుతూ ఊరుకున్నది. లక్ష్మికూడా ఏదో చెప్పాలని సరదాపడుతూ, మళ్ళీ జంకుతూ మౌనంగా వుండిపోయింది.

చివరకి లక్ష్మి అన్నది: 'మన ప్రక్కింటివాళ్ళ అమ్మాయి, వసంతమ్మకు పెళ్ళిట. ఇంకా పదిరోజులుందిట...'

'ఎవరికీ? ఆ పొట్టిగా, నల్లగా, గుండులా వుంటుంది. దానికా?' అన్నది సరళ.

'వాళ్ళ చిన్నమ్మాయికండీ! పదివేలు కట్నమట' అన్నది లక్ష్మి యేదో గొప్ప విషయంలా...

'అవును! పదివేలయినా ఇవ్వంది దా న్నెవడు చేసుకుంటాడూ!' విసుగుతో నీరసంగా అన్నది సరళ. లక్ష్మి మాట్లాడలేదు. నిరుత్సాహంతో వూరుకుంది.

సరళ మళ్ళీ అన్నది: 'చూడు! లక్ష్మీ! నాకోసం ఓ అబ్బాయి యేవో పుస్తకాలు పట్టుకువస్తాడు. కాస్త కనిపెట్టి వుండి, రాగానే నాకు చెప్పు'

'అట్లాగే!' అని మూలకడుతూ తల యెత్తకుండా అన్నది, లక్ష్మి.

'అదికాదు, ఆ అబ్బాయి కసలే సిగ్గు. నేను కనబడక పోతే వెళ్ళిపోతాడేమో, పోనీయమాకు. రాగానే నన్ను పిలు' అంటూ, కొంచం ధైర్యం తెచ్చుకుని మళ్ళీ చెప్పింది సరళ.

మేడమీదనుంచి సుబ్బమ్మగారు వచ్చారు. వస్తూనే లక్ష్మిని చూసి అన్నది. 'ఏమే, ఇంకా వంట మొదలుపెట్ట లేదూ! రాత్రికి కూర యేమైనా వున్నదా?'

'ఇదుగో వెళ్తున్నాను. చూస్తా' నంటూ కట్టిన మల్లె పూలు పళ్ళెంలో పెట్టి లేచింది లక్ష్మి.

రాత్రి యెనిమిదింటికి వంటింట్లో పని ముగించుకొని పెరట్లో మల్లెపందిరిదగ్గర కూర్చున్నది లక్ష్మి. యేమీ తోచ లేదు. ఇంకా యెవరూ భోజనానికి రాలేదు. ఆలోచిస్తో, ఆకాశంకేసి చూస్తో కూర్చున్నది.

వారాలబ్బాయి శంకరం వచ్చాడు. 'అయ్యగారు పంచాంగం తెచ్చిపెట్టమన్నారు. ఇదుగో!' అంటూ చేతికిస్తూ ఆమెచెయ్యి తాకాడు. లక్ష్మి అసహ్యించుకుంది.

'సరే...ఇస్తాలే ...వెళ్ళు!'అని పంపివేసింది.

ఏమీతోచక యేదో దిగులుతో మల్లెపందిరిచుట్టూ తారట్లాడింది. ఇల్లు, అమ్మ జ్ఞాపకంవచ్చారు. మళ్ళీ ప్రక్క యింటివారమ్మాయి పెళ్ళిసంగతి గుర్తుకువచ్చింది. మళ్ళీ మనసులో యేదో ఉత్సాహం రేకెత్తింది.

గబగబా పెరటిగోడదగ్గరకు వెళ్ళి కేకపెట్టింది. "పూర్ణమ్మా! పూర్ణమ్మా!"

లోపల్నించి రొజుకుంటూ వచ్చింది పూర్ణమ్మ.

"ఎందుకూ?" అన్నది.

'మీ వసంతమ్మ పెళ్ళటగా?' అన్నది అమాయకంగా లక్ష్మి.

'అవును. ప్రొద్దున నేనేగా చెప్పానూ?' అన్నది ఉత్సాహంతో, పూర్ణమ్మ.

'నువ్వేనా! మరచిపోయాను. పదివేలుటగదా కట్నం!' సిగ్గుతో అన్నది లక్ష్మి.

"ఆc! పదివేలు కట్నం, పెళ్ళివారందరికీ పట్టుచీరలు" అని, వరసగా ఆనందంతో జాబితా యేకరువుపెట్టింది పూర్ణమ్మ.

ఆతృతతో, ఉత్సాహంతో విస్తుపోయివింటూ నిలుచున్నది లక్ష్మి.